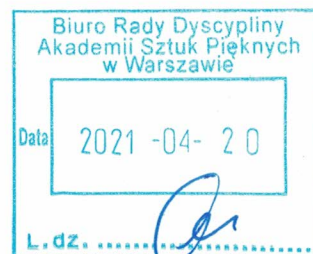

dr hab. Katarzyna Kujawska-Murphy, prof. UAP   Poznań, 20.03.2021
Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu,
Wydział Malarstwa i Rysunku, UAP
katarzyna.kujawska-murphy@edu.uap.pl
k.kujawska.murphy@hotmail.com

tel. kom.: 507173070

RECENZJA

Recenzja pracy habilitacyjnej, dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz aktywności organizacyjnej dra Wojciecha Sternaka,
w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie:

Sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki,
wszczęty **05.02.2020.**

Recenzja sporządzona na prośbę **Rady Doskonałości Naukowej.**

I

DANE PERSONALNE ORAZ DANE O POSTĘPOWANIU

Pan **Wojciech Sternak** w roku **2008** uzyskał stopień **magistra** w zakresie Wiedzy o kulturze, Kulturoznawstwo, na Wydziale Polonistyki:

„O stawaniu przed obiektywem. Refleksje antropologiczne”

(promotor prof. Roch Sulima);

w **2004** r. uzyskał tytuł **magistra inżyniera** w zakresie Techniki multimedialne na kierunku Automatyka i Robotyka, Wydział Mechatroniki, Politechnika Warszawska

„Oświetlenie w fotografii – projekt zajęć laboratoryjnych” (promotor: dr Jan Orzechowski);

w **2014** r. uzyskał **Wojciech Sternak** tytuł **doktora sztuki** w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej: sztuki piękne

„Podróż fotograficzna. Między rzeczywistością a symulakrum”,

ASP Warszawa, (promotor: prof. Wojciech Prażmowski);

Warto nadmienić, iż **Wojciech Sternak, licencjat** uzyskał w Uniwersytecie Artystycznym UAP w Poznaniu w **2007** r. z zakresu Fotografii, na kierunku Realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografii, na Wydziale Komunikacji Wizualnej: **„Światowidy”** (promotorzy: dr hab. Piotr Chojnacki i prof. Jerzy Olek);

Pan **Sternak** ukończył studia **podyplomowe** w zakresie Zarządzanie dla twórców, artystów i animatorów kultury na Wydziale Zarządzania, (Uniwersytet Warszawski), 2008 rok.

Natomiast przewód habilitacyjny (wszczęty 05.02.2020.)

(art.219 ust.1 pkt. 2 Ustawy)

nosi tytuł:

„Siedem dróg” – cykl fotografii”

Autoreferat nosi ten sam tytuł.

1.

Wystawa indywidualna pt. Siedem dróg w galerii Kobro, Akademia Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi. w marcu 2019

2.

Wystawa indywidualna pt. Siedem dróg w galerii Katowice Miasto Ogrodów w Katowicach w styczniu 2019

3.

Publikacja albumowa pt. Siedem dróg, nakładem Wydawnictwa Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi, 2019 ISBN: 978-83-66037-28-1.

II

Informacje o działalności edukacyjnej, dydaktycznej i popularyzatorskiej sztuki Pana dra Wojciecha Sternaka:

2015 - obecnie: adiunkt w Katedrze Fotografii i Genologii Dziennikarskiej, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski;

2016 – 2017: adiunkt w Zakładzie Sztuki, Instytut Edukacji, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach;

2014 – 2015: asystent w Zakładzie Fotografii, Instytut Dziennikarstwa, Wydz. Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski;

2016 – obecnie: Dyrektor Studium Fotografii ZPAF w Warszawie;

2014 – 2015: Nauczyciel przedmiotów: Fotografia oraz Realizacje Intermedialne w Zespole Państwowych Szkół Plastycznych im. W. Gersona w Warszawie;

--

Pan Wojciech Sternak prowadzi niezmiernie szeroko zakrojoną aktywność pedagogiczno – naukowo - artystyczną, m. in.:

W ramach wyjazdu do Madrytu, przeprowadził cykl wykładów:

„Seven Ways - Is Travel Photography a Message?” Na Uniwersytecie CEU San Pablo w Madrycie, Hiszpania w marcu 2019.

Inne

promował 74 dyplomy licencjackie i 40 dyplomów magisterskich.

Od roku 2017 jest **Opiekunem Koła Naukowo-artystycznego „Klatka B”** przy Katedrze Fotografii i Genologii dziennikarskiej.

Z najważniejszych działań na rzecz społeczności studencko-pedagogicznej, wymienić można, m. in.:

Plener etnograficzno-dokumentalny w Drohiczynie, jesień 2019.

Plener w Centrum rzeźby Polskiej w Orońsku, 30.11 - 2.12.2018

Udział w konferencji naukowej "Wokół Zofii Rydet. Między sztuki a dokumentem" IF, UW, 18.06.2018 (wspólne przygotowanie 3 prelegentek)

Udział w organizacji konferencji naukowej "Obraz czy wizja świata", WDIiB UW

Spotkanie z duetem fotograficznym Kulesza & Pik, 29.05.2018

Spotkanie z Pawłem Fabjańskim, 7.11.2019

Oprowadzanie kuratorskie z Joanną Kurowską po wystawie Gordona Parksa w Zachęcie, 9.05.2017

Warsztaty cyjanotypii i gumy dwuchromianowej prowadzone dla studentów UW w ramach współpracy z Zarządem Samorządu Studentów (prow. Wojciech Sternak) - 21,22.04.2018

Warsztaty kolażu z Liquid Memory Collages (Aleksandrą Morawiak), 15.01.2018

Plener w Zakopanem, spotkanie z Piotrem Mazikiem, Bartłomiejem Jureckim, 26.11.2018

Wyjazdy na Fotofestiwal w Łodzi 2017 oraz na Miesiąc Fotografii w Krakowie 2017 i 2018

wsparcie inicjatywy studenckiej tworzenia i publikacji (pilotażowy numer, 2019) Open Call Magazine

--

W roku 2014 w Liceum Plastycznym im. Wojciecha Gersona, stworzył nowy program nauczania, który następnie opatrzony współautorstwem władz liceum stał się wzorcowym programem nauczania, dostępnym na stronie Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie pod tytułem „Program nauczania przedmiotu. Realizacja”.

--

Dr Wojciech Sternak otrzymał szereg wyróżnień międzynarodowych.

III

Działalność naukowa i artystyczna pana dra Wojciecha Sternaka jest ogromna:

- **Artysta** wziął udział w **45 zbiorowych** wystawach oraz w **17 indywidualnych** wystawach.
- Jest **autorem** publikacji naukowych, artystycznych, a także brał udział jako **prelegent** w kilkudziesięciu konferencjach naukowych, sympozjach.
- **Dr Sternak** prowadzi szeroką **działalność kuratorską**.
- w Nr **2/2017 Artluka** – praca **Wojciecha Sternaka** znalazła się na **okładce** magazynu.
- W jednym z najbardziej prestiżowych wydawnictw: „**Odra**” Nr **4/2017** został opublikowany tekst wstępu **W. Sternaka** „Napięcie powierzchniowe fotografii”, do katalogu Izabeli Maciusowicz (wystawa „Teraz jest teraz”).

IV

WNIOSEK I UZASADNIENIE

Recenzja opracowana została na podstawie przedstawionego przez **Radę Doskonałości Naukowej** oraz na podstawie katalogu (i zapisu cyfrowego) przekazanego przez habilitanta dr **Wojciecha Sternaka** Komisji i Recenzentom.

V

PRACA HABILITACYJNA / AUTOREFERAT

„Siedem dróg – cykl fotografii”

- Lappland
- Uroczysko
- Koenigsgraben
- Monte Silentii
- Gottland
- Granica. Rekonesans wizualny
- Droga przez wodę
- Podsumowanie

Cykl składa się z siedmiu odsłon fotograficznych, ale także analiz geo-filozoficznych i politycznych:

Każda odsłona odkrywa tajemnice nie tylko fotografa artysty, wędrowca/nomada, ale także historię, legendę, żywotność człowieka.

Dawniej fotografia uznawana była przez światową krytykę za „kuzyna” sztuk pięknych. Ten podział od dawna oczywiście nie ma racji bytu. Co więcej: intermedialność oraz zacieranie się granic między dyscyplinami sztuki, kreatywność artystów, eksperymenty, badania naukowo-artystyczne – dawno odesłały podziały pomiędzy dyscyplinami artystycznymi do lamusa.

XXI wiek stał się erą eksplozji zainteresowania fotografią jako medium uświadamiającym widzom centrum rozwoju nauki, sztuki współczesnej. Fotografia odgrywa jedną z najważniejszych ról poznawczych: począwszy od piktorializmu, dokumentu, reportażu, archiwów aż po wspomnianą wyżej narrację filozoficzno-poznawczą.

Powyższa rozprawa oraz dokumentacja wystaw artystycznych udowadnia jak bardzo nośna, przekraczającą bariery – jest sztuka fotografii.

Cała działalność habilitacyjna (jak i twórcza w ogóle) pana **Wojciecha Sternaka**, podczas pracy, która opiera się na wędrowaniu, odkrywaniu, skupia się na częście ludzkiej egzystencji –

- od psychologicznej, duchowej, po materialną oraz nieuchwytną - jak pamięć – zamieniona zostaje w formy, artefakty o uniwersalnym ponadczasowym i ponad indywidualnym znaczeniu, których moc przemawia do każdego odbiorcy. Staje się częścią Człowieka – w ogóle.

Dr **Sternak** z doskonałą znajomością warsztatu fotograficznego- zdaje sobie sprawę, iż fotografia zawsze odkrywała różne swoje „ramy” i wartości. Sam Autor pisze w swojej rozprawie.

Oczywiście fotografia pojawiła się wraz z technologicznymi możliwościami chemii, ale wiemy doskonale, że ŚWIATŁO odgrywa w fotografii najważniejszą rolę, a zatem o fotografii, śladzie cienia na obiekcie – można mówić już w starożytności. Jednakowoż ciekawość i interakcja holenderskich artystów (np. Vermeera, Rembrandta), odtwarzają wiernie perspektywy XVII wiecznego malarstwa, które miało u swoich podwalin wczesne, fotograficzne idee - dalekie od XIX wiecznej fotografii – ale camerę obscurę, camerę lucida. W wieku XX teleskop czy mikroskop wciąż jednakowo spełniają „przedłużenie”, dążenie ludzkiego wglądu mając na celu poprawę mikro i makro wizji, „optycznej nieskończoności”. Walter Benjamin nazwał owe zjawiska: „magnificencyjnymi obiektami, bez których ludzkie oko nie jest w możności sprostania w poznawczej tęsknocie do docierania do prawdy”.

O „sztuce drogi” powstało wiele wybitnych dzieł, w różnych gatunkach.

Pan **Sternak** jednak przemierzając drogi, ze swoim fotograficznym sprzętem zazwyczaj miewa cel, do którego dąży, tak jak w przypadku odsłony „**Uroczysko**”, „**Koenigsgraben**”, „**Monte Silentii**”. Jest otwarty na eksperymenty i

zmiany w zamysłach swoich prac twórczych.

Autor pisze, że usiłuje powołać do życia „skończony odcinek czasu”.

Tym samym przywołując **Villema Flussera**, badacza komunikacji, który uważa w swych filozoficznych wywodach, że piktogramy stają się tak ważne (na razie) jak pismo, są szybsze w rozumieniu i stawia szereg ciekawych pytań o przyszłość komunikacji.

Same nazwiska, które Autor, pan **Sternak**, przytacza w swej rozprawie: Roland Barthes, Baudrillard, McLuhan, Flusser, inni – wykazują ogromną wiedzę, profesjonalizm.

Rozdział „**Gottland**” bardziej obserwuje, bez oceniania, podróż po Czeskiej Republice, z relikami czechosłowackich czasów. Natomiast „**Droga przez wodę**” jest rejestrem zmagania się fizycznego, z koniecznością uwiecznienia pozornie nieistniejącego ładu, tzn. wieloznacznych widocznych jedynie z bardzo dokładnych satelitarnych zapisów.

To często konieczne i potrzebne artyście fizyczne zmaganie się z ideą ma bardzo głęboki wymiar i przyjmuje różne oblicza:

Diane Arbus – słynna amerykańska fotografka – w latach 50., 60., i 70. Bywała w miejscach Nowego Jorku, gdzie mogła sfotografować ludzi wykluczonych społecznie w tamtych czasach: ludzi chorych, karłów, inwalidów, bezdomnych....

Tworzyła fotografią swoistą mapę antropologiczną społeczeństwa tamtych lat tamtego miejsca.

Natomiast **Don McCullin**, brytyjski fotoreporter, znany głównie z reportaży wojennych i społecznych, w tym przede wszystkim plemion Etiopii oraz ofiar AIDS.

Don McCullin jest jednym z najdoskonalszych foto-reportażystów wojennych o niezwykłym instynkcie i jakże ważnym refleksie, szczególnie, gdy fotografował analogowo podczas wojen.

Japoński fotografik: **Hiroshi Sugimoto** (oprócz ogromnej ilości serii, które są już w kanonie fotografii, opisane dogłębnie przez Ronalda Barthesa) wykonał serie zdjęcia mórza – niemalże mórza na całym świecie - o różnych porach dnia, nocy i aury. Najważniejsze było, aby horyzont (czasem niewidoczny we mgle) był pośrodku kadru. Fotografie różnią się często tylko nazwą morza lub oceanu.

Sam Sugimoto mówi, że oko widzi to, co chce widzieć, w przetwarzaniu fenomenów pomaga mózg.

Jest to bliskie z filozofią fenomenologa Romana Ingardena, który twierdził w swych „Wykładach”, że nawet odbiorca dzieła staje się współautorem, artystą.

Habilitant pisze o swoistym przejściu obiektu fotografii od rzeczywistości, poprzez obróbkę fotograficzną: analogową lub cyfrową, przechodząc decyzje autora co do

wielkości eksponowanych fotografii, a nawet do faktu, iż usiłuje ukazać odbiorcy dualność i niejednoznaczność rzeczywistości, jak w przypadku trójwymiarowej wystawy „**Granica. Rekonesans wizualny**”.

Wskazanie na dwie granice (z czasów 20-lecia międzywojennego i czasów obecnych) jest niezwykle wzruszającym zabiegiem. Okulary czerwono - cyjanowe pozwalały odbiorcom uzmysłwić sobie dwie granice - patrząc albo przez „red” okular albo przez „cyjanowy” okular.

Zabieg taki możliwy jest dla widzenia dwuocznego. Osoby jednooczne (mam na myśli niepełnosprawne osoby) pozbawione byłyby takiej możliwości. Jednakże Artysta zaprezentował także fotografie ukazujące linie granic w dwu kolorach, bez konieczności zakładania okularów „red-cyjan”.

Artysta często ociera się o zabiegi odkrywania i wykluczania. Głównym aspektem pod względem formalnym jest redefinicja przestrzeni w stan umysłu.

Wprowadza cytat **Nietzschego**: „Wędrowiec i jego cień”. Ten cytat jest bardzo znamieny i pojemny.

Człowiek jest podwójnie przestrzenny, tzn. taki, który żyje w dwóch kontinuumach przestrzennych: biologicznego instynktu istoty przestrzennej oraz kulturowego, naukowego schematu. Te dwie przestrzenie życia ludzkiego nakładają się na siebie tworząc dynamiczne pole psychologiczne, w którym kwestie związane z percepcją są niezwykle ważne, ujmowane w systemy filozoficzne i psychologiczne prowadzące do poczucia czasu, mijania, cykliczności.

W kategoriach spontanicznego postrzegania - przestrzeń dla człowieka ma różne wzorce, wg których orientuje się:

relacje wewnątrz - na zewnątrz, daleko – blisko, razem – osobno....

Analizując psychologię postrzegania, dostrzegamy procesy elementarnej organizacji opierającej się na wyznaczaniu centrów, kierunków, dróg.

Francuski, osiemnastowieczny filozof **Condillac** w „**Traktacie o wrażeniach**” wysnuwa aktualny i dziś wniosek, że pierwsze co posiadamy – to wrażenia w stosunku do przestrzeni, a tym z kolei towarzyszą namiętności zmysłowe – zarówno przyjemne jak i przykre, ale umiejętność rozpoznania wrażeń prowadzi do wolności. Wolność ta daje możliwość tworzenia i podejmowania decyzji o języku w jakim chcemy przekazywać treści jednocześnie będąc w tej naszej przestrzeni i czasie.

A zatem, tak jak Habilitant mówi, fotografia przeszła w bardzo krótkim czasie ważne etapy: druk, prawdę historyczno-archiwalną, etap reprodukcji, etap post-produkcji, intermedialność, możliwość twórczej manipulacji. Komunikat, jaki przedstawia Autor podczas decyzji o ekspozycji prac i wniesieniu swoich badań wędrownych do galerii – to kolejna odsłona i decyzje, podejmowane, by przekaz był najbliższy badaniom i potrzebom ukazania tego, co jest nieukazane innym.

Francuski współczesny filozof i psychoanalityk – **Jacques Lacan** mówi, iż brak i puste miejsce wywołuje silniejsze emocje. Przywołuje też teorię lustra, w której tłumaczy, że człowiek uczy się siebie w oczach ludzi, którzy na niego patrzą. Tak dzieje się w przypadku fotografii wykonanych przez **Sternaka**, a ukazanych odbiorcom.

Roland Barthes przytacza, że anektując przedmioty w akt twórczy, artysta sprawia, że taka postawa implikuje obecność i nieobecność jednocześnie. To specyficzna mapa obecności lub jej braku.

VI KONKLUZJA

„Siedem dróg” – to jedna z najwartościowszych realizacji poznawczo-badawczo-artystycznych.

Konieczności zapisu idei udowadnia, że od zawsze napędem Cywilizacji jest człowiek w kontekście pola psychologiczno-fizycznego, w jakim ma potrzebę funkcjonować nie tylko indywidualnie ale i społecznie. Człowieka określa się jako podwójnie przestrzennego, tzn. takiego, który żyje w dwóch kontinuumach przestrzennych: biologicznego instynktu istoty przestrzennej oraz kulturowego, racjonalnego, naukowego schematu.

Te dwie przestrzenie życia ludzkiego nakładają się na siebie tworząc dynamiczne pole psychologiczne, w którym kwestie związane z percepcją są niezwykle ważne i ujmowane w systemy filozoficzne i psychologiczne. Prowadzą do poczucia czasu, mijania, cykliczności. W kategoriach spontanicznego postrzegania, przestrzeń dla człowieka ma różne wzorce, wg których orientuje się w przestrzeni.

Szukanie tożsamości poprzez historię, wędrowanie, fizyczne doznawanie, mapy, kontakt - jest odwiecznym zagadnieniem rozważanym przez artystów i filozofów. Oczywiście jest, że właśnie czas i przestrzeń zajmują od wieków umysły filozofów i artystów, ale w pracy dr Wojciecha **Sternaka**, pracy, która stawia nie tylko odpowiedzi, ale i pytania; uczymy się nie tylko pokory wobec człowieka, pracy, historii, poznawania. Praca habilitacyjna pana Wojciecha **Sternaka** jest doskonałą rozprawą wytworzoną z najuczciwszą koniecznością pracy, poznawania i uczenia się, a także z najwyższą kulturą. Nigdy nie spocznie motor artysty na zaspakajaniu potrzeby zrozumienia czy znalezieniu sensów, lub choćby ciągłym stawianiu właściwych pytań.

Sztukę Habilitanta rozumiem jako akt wspólnotowy, który stwarza poczucie zyskiwania społecznej egzystencji, związanej z fizycznymi miejscami.

Ta egzystencja jest jednak egzystencją wyobrażeniową, jako że możliwa jest tylko w obrazie - jak twierdzi **Hans Belting**.

O twórczości Artysty należy rzec, że jego sztuka zajmuje się regeneracją umysłów,

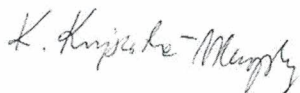

dusz – jego własnego oraz odbiorców jego przekazu. Przedstawiona dokumentacja ukazująca proces twórczy, bardzo szeroką aktywność, świadomość, wszechstronną wiedzę, doskonalenie procesów kształcenia studentów wskazuje na spójną pod każdym względem całość artystyczno-pedagogiczną.

Jest to wynik konsekwentnej postawy dr **Wojciecha Sternaka**. Ogromne osiągnięcia twórcze i intelektualne w sympozjach, działalnościach na rzecz instytucji, w których pracował, wydawnictw, działalność na rzecz studentów, kuratorskich przedsięwzięć, tworzenia sylabusów, Curriculum dla szkoły plastycznej - podręcznika – wskazuje na większą od przeciętnych dojrzałość, pracowitość i oddanie się idei.

Osiągnięcia Pana **Sternaka** w sztuce są już silnie ugruntowane i bardzo ważne; wkład w kulturę polską oraz jej upowszechnianie.

Niniejszym zdecydowanie twierdzę, że powyżej opisane osiągnięcia, ogromna aktywność i zaangażowanie w pracę twórczą, dydaktyczną i rozpowszechniającą działania podczas warsztatów, wykładów w działalności kuratorskiej w Polsce i za granicą w pełni spełniają wymagania art. 221 Ustawy z dnia 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.), stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

dr hab. Katarzyna Kujawska-Murphy, prof. UAP
Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu